

Struktura sceny politycznej: sympatie i antypatie w elektoratach głównych partii

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 23 stycznia 2019 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Powstanie po stronie opozycji Koalicji Europejskiej, a wcześniej Koalicji Obywatelskiej skłania do ponownego postawienia pytań o funkcjonujące na naszej scenie politycznej sympatie i związki, a z drugiej strony – antypatie między elektoratami poszczególnych partii. W obliczu zmian zachodzących na przedwyborczej scenie interesowało nas, czy i jakie przepływy są możliwe między elektoratami poszczególnych ugrupowań, a także to, jaki stosunek do współkoalicjantów mają zwolennicy partii wchodzących w skład nowo powstałych koalicji. W dwóch lutowych sondażach prosiliśmy respondentów deklarujących zamiar poparcia konkretnej partii w hipotetycznych wyborach o wskazanie ugrupowania alternatywnego, czyli o tzw. „partię drugiego wyboru”. Zapytaliśmy również o partyjne antypatie, czyli ugrupowania, na które badani na pewno nie chcieliby głosować. Analizy przeprowadziliśmy na danych zagregowanych z dwóch pomiarów¹ ze względu na niewielką liczebność sondażowej reprezentacji zwolenników niektórych ugrupowań.

ALTERNATYWY PARTYJNE

Wśród wszystkich zadeklarowanych uczestników wyborów mających sprecyzowane sympatie partyjne najpopularniejszym ugrupowaniem „drugiego wyboru”, a więc tym, w którym największa część skłonna jest upatrywać alternatywy wyborczej, jest ruch Kukiz'15 (16% wskazań). Drugie miejsce jako partia „rezerwowa” zajmuje najsilniejsze ugrupowanie opozycji – PO, wskazuje je co dziesiąty badany (10%). Trzeci na liście najpopularniejszych alternatyw wyborczych jest PSL (8%). Nieznacznie mniej osób skłania się ku najmłodszej na scenie politycznej Wiośnie Roberta Biedronia – możliwość zagłosowania na to ugrupowanie bierze pod uwagę co czternasty wyborca pozostałych uwzględnionych w sondażu partii (7%). Tylko nieco mniej sympatyków ma w elektoratach innych partii Nowoczesna (6%) i zbliżony odsetek badanych (5% elektoratu wszystkich pozostałych ugrupowań) bierze pod uwagę możliwość zagłosowania na SLD.

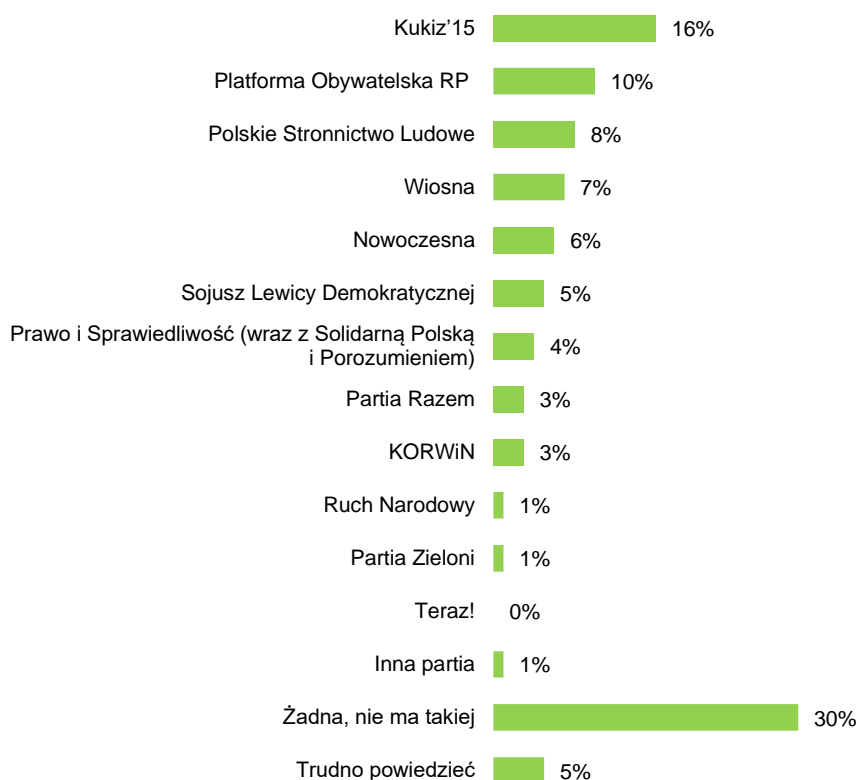
Mimo dużego poparcia i dominującej pozycji na scenie politycznej rządzący PiS zajmuje daleką pozycję w rankingu najpopularniejszych alternatyw wyborczych. Nikłe są sympatie dla rządzącej formacji w elektoratach pozostałych ugrupowań (4% wskazań) i tym samym ograniczone wydają się jej szanse na powiększenie obecnego stanu posiadania o głosy aktualnych wyborców innych partii. Słabiej pod tym względem wypadają jedynie ugrupowania mające niewielkie poparcie: KORWiN, Partia Razem (po 3% wskazań), Ruch Narodowy, Partia Zieloni (po 1% wskazań) oraz Teraz! Ryszarda Petru (poniżej 0,5% wskazań).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (345) zrealizowano w dniach 7–14 lutego 2019 roku na liczącej 968 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski. Badanie „Omnibus” przeprowadzono w dniach 15–21 lutego 2019 roku na reprezentatywnej próbie 1000 dorosłych mieszkańców Polski.

Dość dużo, bo prawie jedna trzecia badanych mających sprecyzowane preferencje partyjne całkowicie wyklucza możliwość głosowania na jakąś inną partię niż ta, którą aktualnie popiera (30%). Kolejne 5% wprawdzie nie odżegnuje się od takiej ewentualności, jednak nie wie, na które z ugrupowań mogłoby ewentualnie przenieść swój głos.

CBOS

RYS. 1. Gdyby mógł/mogła Pan(i) głosować na kandydatów jeszcze jednej partii/inicjatywy politycznej, to którą wybrał(a)by Pan(i) jako drugą?*

* Na pytanie odpowiadały osoby deklarujące udział w wyborach i mające sprecyzowane preferencje partyjne (N=1160)

Aktualny układ partyjnych alternatyw nieco różni się od tego, jaki ukształtował się bezpośrednio po ostatnich wyborach i utrzymywał przez większą część bieżącej kadencji. W porównaniu z sytuacją sprzed półtora roku można zauważyć przede wszystkim większe niż wcześniej rozproszenie drugoplanowych preferencji wyborców.

Choć ruch Kukiz'15 pozostaje najpopularniejszą alternatywą wyborczą, to jednak w porównaniu z wcześniejszym okresem jego atrakcyjność dla wyborców innych partii zdecydowanie zmalała (spadek o 8 punktów procentowych w stosunku do września 2017 roku). Wraz ze spadkiem liczby zwolenników także jako partia drugiego wyboru wyraźnie straciła na znaczeniu Nowoczesna (w porównaniu z wrześniem 2017 spadek deklaracji o 8 punktów). W roku 2017 wśród ugrupowań alternatywnych Nowoczesna zajmowała drugie miejsce, obecnie na tej pozycji plasuje się PO. Nie oznacza to jednak, iż popularność PO, a co ważniejsze – jej szanse na powiększenie aktualnego

stanu posiadania o głosy wyborców innych ugrupowań byłyby obecnie zasadniczo większe. Dziś możliwość głosowania na PO bierze pod uwagę co dziesiąty zwolennik innych ugrupowań, podczas gdy jesienią 2017 roku tego rodzaju deklaracje składało 7% wyborców. Zatem znaczenie PO jako partii drugiego wyboru wzrosło, ale w bardzo niewielkim stopniu. Podobny wzrost liczby „alternatywnych” sympatyków w stosunku do sytuacji sprzed kilkunastu miesięcy notuje PSL (wzrost liczby wskazań o 3 punkty procentowe). W przypadku pozostałych ugrupowań – w tym SLD i PiS zmiany są już zupełnie nieznaczące.

TABELA 1

Gdyby mógł/mogła Pan(i) głosować na kandydatów jeszcze jednej partii/inicjatywy politycznej, to którą wybrał(a)by Pan(i) jako drugą?*	Deklaracje ankietowanych według terminów badań*			
	VIII 2015 N=562	II – III 2017 N=1170	IX 2017 N=596	II 2019 N=1160
	w procentach			
Kukiz'15	10	22	24	16
Platforma Obywatelska RP	8	10	7	10
Polskie Stronnictwo Ludowe	10	7	5	8
Wiosna	-	-	-	7
Nowoczesna	7	11	14	6
Zjednoczona Lewica/Sojusz Lewicy Demokratycznej	6	6	4	5
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem/Porozumieniem)	6	5	5	4
Partia Razem	1	2	3	3
Wolność/KORWiN	2	2	3	3
Inna partia	5**	1	1	3***
Nie mam takiej partii	36	28	29	30
Trudno powiedzieć	9	5	5	5

* Na pytanie odpowiadały osoby deklarujące udział w wyborach i mające sprecyzowane preferencje partyjne

** Do tej kategorii zaliczono pozostałe uwzględnione w sierpniu 2015 roku ugrupowania/komitety wyborcze: Biało-Czerwoni, Polska Partia Pracy, Ruch Narodowy, Mniejszość Niemiecka, Partia Zieloni i Kongres Nowej Prawicy, Demokracja Bezpośrednia, Wolność i Równość

*** Do tej kategorii zaliczono również pozostałe uwzględnione w badaniu ugrupowania, a mianowicie: Ruch Narodowy, Partię Zieloni oraz Teraz!

Najpopularniejszy jako ewentualne ugrupowanie rezerwowe ruch **Kukiz'15** swoją pozycję w rankingu najlepiej notowanych alternatyw wyborczych zawdzięcza przede wszystkim sympatiom ze strony jednego, ale za to zdecydowanie najliczniej reprezentowanego elektoratu, a mianowicie wyborców PiS. Od wyborów 2015 roku ugrupowanie Pawła Kukiza niezmiennie pozostaje dla zwolenników PiS najważniejszą partią drugiego wyboru. Jednak w ostatnich miesiącach popularność ruchu Pawła Kukiza wśród wyborców PiS wyraźnie zmalała. Obecnie niepełna co trzeci zwolennik rządzącej formacji upatruje ewentualnej partii rezerwowej w ruchu Pawła Kukiza (30%). Półtora roku temu deklaracje takie składało ponad dwie piąte elektoratu PiS i stowarzyszonych z nim partii (42%). Sympatie dla Kukiz'15 ze strony wyborców innych ugrupowań – tak jak dotychczas – pozostają niewielkie. Poza elektoratem PiS ku formacji Pawła Kukiza skłania się jeszcze tylko część wyborców PSL (9%) oraz Wiosny Roberta Biedronia (7%) i całkiem już nieliczni zwolennicy pozostałych ugrupowań (Nowoczesnej – 4%, PO – 3% i SLD – 2%).

Podobnie wygląda rewers relacji pomiędzy elektoratami PiS i Kukiz'15 – elektorat ruchu Kukiz'15 zdecydowanie częściej skłania się ku rządzącej formacji (30% deklaracji w elektoracie Kukiz'15) niż ku pozostałym partiom. Zatem w dalszym ciągu można mówić o wzajemności i pod pewnymi względami bliskości obu tych elektoratów. Inaczej jednak niż w przypadku elektoratu PiS, drugoplanowe preferencje zwolenników Kukiz'15 są rozproszone i rozkładają się pomiędzy niemal wszystkie pozostałe ugrupowania, włączając w to z jednej strony PO (9%), z drugiej – małe prawicowe partie, takie jak KORWiN (6%) czy Ruch Narodowy (5%).

Zwolennicy **Prawa i Sprawiedliwości**, poza ugrupowaniem Pawła Kukiza, bardzo rzadko orientują się na inne partie. Stosunkowo więcej osób skłania się jeszcze ku PSL – sympatie dla tej partii żywi 8% elektoratu rządzącej formacji, zupełnie nieliczni wyróżniają PO i grupowanie Janusza Korwin-Mikkego (po 3% wskazań). Bardzo duża i większa niż w przypadku pozostałych elektoratów część zwolenników PiS poza własnym ugrupowaniem nie widzi żadnego innego, na które mogłaby ewentualnie oddać swój głos (43%). Ta „samoizolacja” elektoratu PiS obserwowana była także w ubiegłych latach, jednak w okresie ostatnich kilkunastu miesięcy sprawowania władzy przez tę formację wyraźnie się umocniła. Odsetek zwolenników PiS i stowarzyszonych z nim partii, dla których rządząca formacja jest nie tylko pierwszoplanowym, ale jedynym możliwym wyborem, w stosunku do poprzedniego pomiaru z września 2017 roku wzrósł o 8 punktów procentowych.

TABELA 2

Gdyby mógł(mogła) Pan(i) głosować na kandydatów jeszcze jednej partii/inicjatywy politycznej, to którą wybrał(a)by Pan(i) jako drugą?	Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych						
	PiS (+ SP i P) N=500	PO N=231	Wiosna N=161	Kukiz'15 N=80	SLD N=46	PSL N=54	Nowoczesna N=26*
	procentowanie w kolumnach						
Kukiz'15	30	3	7	-	2	9	4
Platforma Obywatelska RP	3	-	27	9	18	36	64
Polskie Stronnictwo Ludowe	8	16	5	3	18	-	0
Wiosna	1	24	-	4	24	4	8
Sojusz Lewicy Demokratycznej	1	14	11	3	-	2	0
Nowoczesna	1	19	7	3	2	5	-
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	-	2	2	30	0	7	0
Partia Razem	1	1	13	0	0	2	4
KORWiN	3	1	2	6	2	2	0
Ruch Narodowy	2	0	0	5	0	4	0
Inna partia**	1	1	4	2	2	2	0
Nie mam takiej partii	43	17	16	30	25	22	12
Trudno powiedzieć	6	2	6	5	8	5	8

* Wyniki dla tej partii należy traktować z ostrożnością ze względu na niewielką reprezentację zwolenników w badaniach

** W tym Partia Zieloni i Teraz!

Druga na liście najpopularniejszych dziś partii drugiego wyboru – **Platforma Obywatelska** dysponuje mniejszym, za to znacznie bardziej zróżnicowanym zapleczem. Jej potencjalni zwolennicy rekrutują się głównie spośród wyborców ugrupowań opozycyjnych, z którymi PO tworzy dziś Koalicję Europejską, ale nie tylko. Ugrupowaniem najsilniej zorientowanym na PO tradycyjnie już pozostaje

Nowoczesna. Prawie dwie trzecie jej niewielkiego dziś elektoratu właśnie w partii Grzegorza Schetyny upatruje alternatywy dla swojego ugrupowania (64%). Ku PO skłania się także największa część zdeklarowanych wyborców PSL, choć sympatie dla dawnego i obecnego koalicjanta nie są tu już aż tak częste jak w elektoracie Nowoczesnej – możliwość głosowania na PO zakłada 36% zwolenników partii ludowców. Dość silne, choć nie pierwszoplanowe, są sympatie dla PO w elektoracie SLD – niespełna co piąty zwolennik tej partii w PO upatruje alternatywy dla popieranego ugrupowania (18%). Ku PO skłania się także stosunkowo duża część zwolenników Wiosny Roberta Biedronia – sympatycy PO stanowią tu relatywnie najliczniejszą grupę (27% tego elektoratu).

Natomiast sympatie wyborców PO skupione są przede wszystkim na znajdującej się poza Koalicją Europejską Wiosnie Roberta Biedronia (24%). Warto w tym miejscu przypomnieć, że już samo pojawienie się Wiosny na scenie politycznej niekorzystnie zaważyło na notowaniach Platformy – pierwszym, dobrym notowaniom partii Roberta Biedronia w rankingach poparcia towarzyszył wyraźny spadek notowań PO². Poza Wiosną zdeklarowani wyborcy PO orientują się głównie na ugrupowania współkoalicjantów. Co piąty byłby gotowy zagłosować na Nowoczesną (19%). Sporo sympatyków ma tu także PSL (16%), a niewiele mniejszy odsetek wyborców Platformy jako partię drugiego wyboru wymienia SLD (14%).

Polskie Stronnictwo Ludowe ma najwięcej zwolenników wśród wyborców SLD – 18% elektoratu tej partii wskazało je jako ugrupowanie rezerwowe. Niemal równie silnie sympatyzują z PSL zwolennicy PO – 16% spośród nich wybrało je jako partię drugiego wyboru. PSL potencjalnie mógłby także liczyć na głosy niewielkiej części wyborców PiS (8%) oraz Wiosny (5%).

Natomiast największa grupa zwolenników PSL upatruje alternatywy dla partii ludowców w PO (36%). Jeśli chodzi o stosunek do pozostałych ugrupowań, preferencje wyborców PSL pozostają w znacznej mierze rozproszone i bynajmniej nie są one zorientowane wyłącznie na innych partnerów z Koalicji Europejskiej. Co jedenasty wyborca PSL alternatywę dla partii ludowców widzi w Kukiz'15 (9%), co piętnasty skłania się ku PiS (7%). Tylko co dwudziesty mógłby ewentualnie zagłosować na Nowoczesną (5%), a zaledwie dwóch na stu (2%) jako partię drugiego wyboru wskazuje SLD.

Wiosna ma najwięcej sympatyków w elektoratach PO i SLD – po 24% tych elektoratów wskazało ugrupowanie Roberta Biedronia jako alternatywę wyborczą. Dla zwolenników obu partii Wiosna jest głównym ugrupowaniem, na które mogłyby ewentualnie zagłosować. Wiosnę wybrało jeszcze 8% zwolenników Nowoczesnej.

Z kolei alternatywami partyjnymi dla wyborców Wiosny są przede wszystkim PO (27%), mająca obecnie raczej marginalne znaczenie Partia Razem (13%) oraz SLD (11%), a także – choć już rzadziej – Kukiz'15 oraz Nowoczesna (po 7% wskazań).

² Zob. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w lutym”, luty 2019 (oprac. K. Pankowski).

Nowoczesna mogłaby liczyć na wzmocnienie przede wszystkim ze strony wyborców PO, wśród których 19% wskazało ją jako partię drugiego wyboru. Sympatię wobec tego ugrupowania żywi jeszcze 7% zwolenników Wiosny oraz 5% wyborców PSL.

Sojusz Lewicy Demokratycznej jako partię drugiego wyboru relatywnie częściej wskazywali wyborcy PO (14%) i Wiosny (11%). Natomiast zadeklarowanym wyborcom SLD politycznie najbliższą jest Wiosna (24%), a także PO i PSL (po 18% wskazań). Warto zauważyć, że stosunek elektoratów PSL i SLD jest wyraźnie niezrównoważony – elektorat SLD politycznie sympatyzuje z PSL, natomiast w odwrotnym kierunku takich sympatii nie widać.

Najbardziej „izolowany” elektorat ma PiS, ponad dwie piąte jego wyborców (43%) poza popieranym ugrupowaniem nie widzi dla siebie żadnej alternatywy wyborczej. Również elektorat Kukiz'15 pozostaje stosunkowo autonomiczny – na żadną inną partię nie chce głosować prawie jedna trzecia wyborców tego ruchu (30%). Także wyborcy SLD relatywnie często mają poczucie niezastępowalności wybranej przez siebie partii – jedna czwarta nie wyobraża sobie, by mogła głosować na jakieś inne ugrupowanie (25%). Podobną postawę deklaruje nieco ponad jedna piąta wyborców partii o podobnie długim stażu na scenie politycznej co SLD, jej niegdysiejszego partnera koalicyjnego – PSL (22%). Relatywnie najbardziej otwartych na inne siły polityczne wyborców (a w domyśle – także skłonnych przenieść swe głosy na inne ugrupowania) mają PO, Wiosna i Nowoczesna – tylko odpowiednio 17%, 16% i 12% elektoratów tych partii nie widzi dla siebie żadnej innej alternatywy politycznej niż wybrana partia. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na wynik Wiosny, oznacza on bowiem, że ugrupowanie to jak na razie nie przyciągnęło do siebie wielu wyborców, którzy poza Wiosną nie widzą innego wyboru. Oferta polityczna Wiosny przyciągnęła raczej osoby już wcześniej znajdujące dla siebie jakieś miejsce na scenie politycznej, choć może niekoniecznie w pełni usatysfakcjonowanych swym wyborem. A więc, z punktu widzenia innych partii, zbudowała swój elektorat odbierając zwolenników pozostałym ugrupowaniom opozycyjnym i tym samym osłabiając potencjał Koalicji Europejskiej.

ELEKTORATY NEGATYWNE

Najliczniejszy elektorat negatywny ma obecnie rządząca partia – ponad dwie piąte chcących wziąć udział w wyborach zarzeka się, że na pewno nie oddałoby swego głosu na PiS oraz jego koalicjantów (40%). Nieco mniej zadeklarowanych przeciwników ma PO – z pewnością nie zagłosowałoby na nią 35% potencjalnych wyborców. W porównaniu z pomiarami z 2017 roku można powiedzieć,

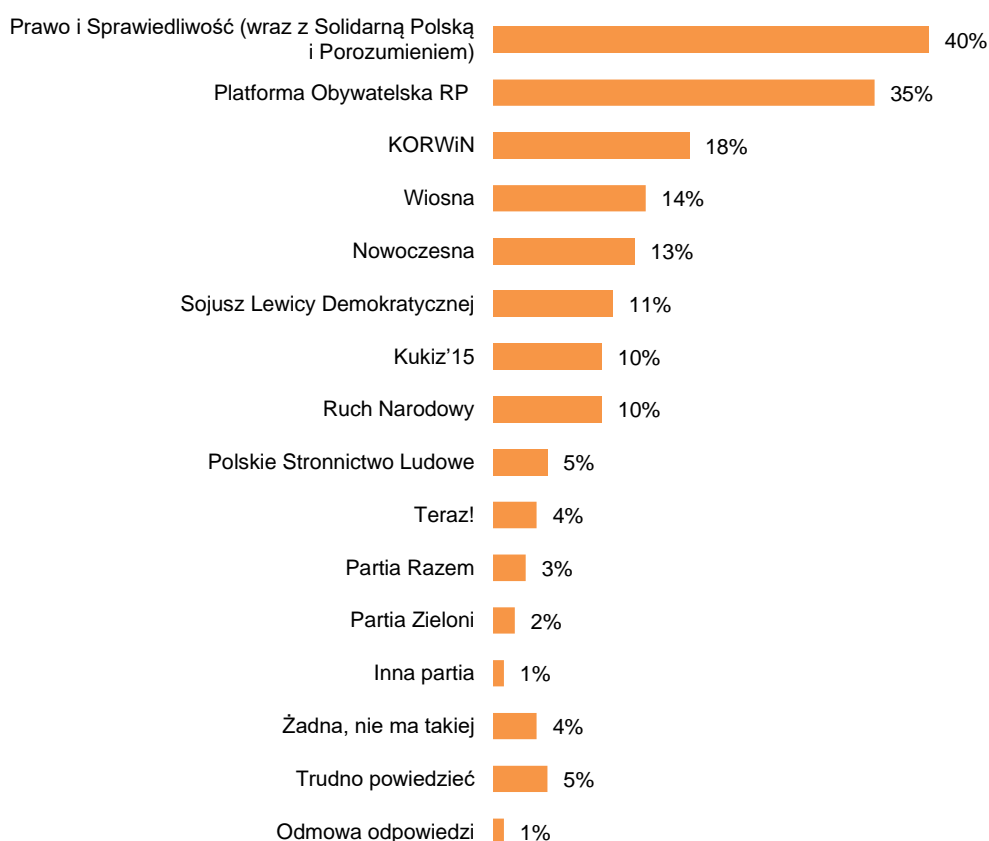
że negatywny elektorat PiS utrzymuje się na podobnym poziomie, natomiast w przypadku PO obserwujemy niewielki spadek zadeklarowanych przeciwników tej partii³.

Pozostałe ugrupowania znacznie rzadziej budzą negatywne emocje. Niespełna jedna piąta ankietowanych chcących wziąć udział w wyborach dystansuje się wobec partii KORWiN (18%). Nieco mniejszy negatywny elektorat mają Wiosna Roberta Biedronia (14%) i Nowoczesna (13%). U mniej więcej co dziesiątego wyborcy zdecydowaną niechęć budzą SLD (11%), Kukiz'15 i Ruch Narodowy (po 10%). O połowę mniej zadeklarowanych przeciwników ma PSL (5%) – spośród liczących się ugrupowań, partia relatywnie najmniej kontrowersyjna, o najmniejszym elektoracie negatywnym.

Najmniej negatywnych głosów zbierają ugrupowania mające również niewielu zwolenników – Teraz! Ryszarda Petru (4%), Partia Razem (3%) i Partia Zieloni (2%).

CBOS

**RYS. 2. Na którą z partii/inicjatyw politycznych na pewno by Pan(i) nie zagłosował(a)?
Może Pan(i) wybrać nie więcej niż trzy takie partie/inicjatywy polityczne**

* Na pytanie odpowiadały osoby deklarujące udział w wyborach (N=1362)

³ Uśredniony wynik z dwóch pomiarów z 2017 roku w przypadku obu ugrupowań (PiS i PO) wyniósł 39%, jednakże z racji szerszej obecnie listy partii przy ograniczonej liczbie możliwych wyborów nie można wprost porównywać tych wyników.

W elektoratach poszczególnych ugrupowań politycznych największą i jednoznaczną niechęć budzi partia rządząca. Na PiS na pewno nie oddałoby swego głosu ponad cztery piąte wyborców PO (85%), SLD (84%) i Wiosny (81%), a także prawie trzy czwarte zwolenników Nowoczesnej (74%) i ponad połowa wyborców PSL (55%).

Z kolei z największą niechęcią elektoratu PiS i jego koalicjantów spotyka się PO – ponad dwie trzecie wyborców tego ugrupowania (68%) z pewnością nie zagłosowałoby na partię Grzegorza Schetyny. Drugie miejsce na liście politycznych antypatii zwolenników PiS, jednak już ze znacznie mniejszym odsetkiem wskazań, zajmują: Nowoczesna oraz Wiosna (po 23% wskazań), SLD (18%), a także partia KORWiN Janusza Korwin-Mikkego (10%).

W elektoracie PO, poza najsilniej odrzucanym PiS, z niechęcią spotykają się jeszcze partia KORWiN (29%), Kukiz'15 (20%) i w dalszej kolejności – Ruch Narodowy (17%).

TABELA 3

Na którą z partii/inicjatyw politycznych na pewno by Pan(i) nie zagłosował(a)?	Elektoraty ugrupowań politycznych							Wyborcy niezdecydowani N=151
	PiS (+ SP i P) N=500	PO N=231	Wiosna N=161	Kukiz'15 N=80	SLD N=46	PSL N=54	Nowoczesna* N=26	
	procentowanie w kolumnach							
PiS (wraz z SP i P)	–	85	81	30	84	55	74	38
PO	68	–	18	44	5	8	6	14
Razem	2	2	2	1	4	10	0	1
KORWiN	10	29	29	19	39	26	31	13
PSL	7	2	7	11	0	–	2	3
SLD	18	4	2	20	–	8	15	6
Kukiz'15	6	20	15	–	30	8	22	7
Nowoczesna	23	1	6	19	0	5	–	5
Ruch Narodowy	3	17	21	11	20	14	15	7
Partia Zieloni	1	0	0	5	4	11	0	4
Teraz!	6	1	3	5	2	7	0	3
Wiosna	23	6	–	14	8	17	4	9
Inna partia	0	0	1	1	0	0	0	1
Żadna, nie ma takiej	4	3	3	3	0	3	0	11
Trudno powiedzieć	5	0	1	4	0	3	0	19

Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedno ugrupowanie

Zdeklarowani wyborcy Wiosny, począwszy od zdecydowanej niechęci do rządzącej formacji, powtarzają właściwie listę partyjnych antypatii wyborców PO. Niespełna co trzeci sympatyk Wiosny pod żadnym pozorem nie zagłosowałoby na ugrupowanie KORWiN (29%), co piąty zdeklarowany wyborca tej partii dystansuje się wobec Ruchu Narodowego (21%), a co siódmy wyklucza możliwość głosowania na Kukiz'15 (15%). Sama PO budzi jednak sporą niechęć wśród wyborców Wiosny – prawie co piąty jej zwolennik wyklucza możliwość głosowania na partię Grzegorza Schetyny (18%).

Wśród wyborców Kukiz'15 rządząca formacja ma zdecydowanie najmniejszy elektorat negatywny (30%). Z wyraźnie większą niechęcią traktowana jest główna partia opozycyjna – PO, którą odrzuca aż 44% wyborców Kukiz'15. Zwolennicy ugrupowania Pawła Kukiza dość wyraźnie dystansują się

ponadto wobec SLD (20%), Nowoczesnej oraz ugrupowania KORWiN (po 19% głosów) i w nieco mniejszym stopniu wobec Wiosny Roberta Biedronia (14%).

Stosunkowo niejednorodny – tak pod względem partyjnych afiliacji, jak i niechęci wobec poszczególnych podmiotów sceny politycznej – jest elektorat PSL. Z partnerami z Koalicji Europejskiej łączy to ugrupowanie niechęć do rządzącej formacji (choć nie tak zdecydowana, jak w przypadku innych członków KE). Na PiS pod żadnym pozorem nie zagłosowałaby ponad połowa zwolenników ludowców (55%). Drugim w kolejności najczęściej wykluczonym przez nich ugrupowaniem jest KORWiN (26%). Sporą niechęć wyborców PSL budzi Ruch Narodowy (14%). Wiele negatywnych wskazań w tym elektoracie zbierają jednak także partie o progresywno-lewicującym profilu – co szósty wyborca PSL dystansuje się wobec Wiosny Roberta Biedronia (17%), co dziewiąty odrzuca Partię Zieloni (11%), a co dziesiąty odcina się od Partii Razem (10%).

Zdecydowany i wyrazisty elektorat negatywny rządząca partia ma wśród zwolenników SLD. W przypadku wyborców Sojuszu układ partyjnych antypatii jest generalnie dość podobny do tego, jaki obserwujemy w elektoratach PO oraz Wiosny. Drugim w kolejności najczęściej odrzucanym przez wyborców SLD ugrupowaniem jest partia KORWiN (39%), dużą ich niechęć budzi ruch Pawła Kukiza (30%), a kolejne miejsce na negatywnej liście wyborców SLD zajmuje Ruch Narodowy (20%).

Ugrupowaniem, którego zwolennicy w zdecydowanej większości dystansują się wobec PiS i stowarzyszonych z nim partii, jest także Nowoczesna. Trzy czwarte z całą stanowczością odcina się od rządzącej formacji (74%). W dalszej kolejności przez już dziś nielicznych sympatyków tej partii odrzucane są KORWiN (31%), ruch Kukiz'15 (20%) i Ruch Narodowy (15%). Relatywnie sporą niechęć w elektoracie Nowoczesnej budzi jednak także obecny koalicjant – SLD (15% negatywnych wskazań).

Wśród niezdecydowanych wyborców relatywnie największy elektorat negatywny ma PiS wraz z koalicjantami (38%). Mniejsze jest prawdopodobieństwo wyboru przez osoby wahające się, na kogo głosować, również w przypadku PO (14% głosów niechęci) oraz partii KORWiN (13%).

Wśród zadeklarowanych uczestników wyborów, którzy mają sprecyzowane preferencje partyjne, najpopularniejszą alternatywą wyborczą pozostaje ruch Kukiz'15. Jednak w porównaniu z rokiem 2017 atrakcyjność tego ugrupowania dla wyborców innych partii – w tym przede wszystkim PiS, zdecydowanie zmalała. Dalsze miejsca na liście ugrupowań, które ewentualnie mogłyby być wzięte pod uwagę przez wyborców innych partii, zajmują PO, PSL oraz Wiosna. Wyraźnie straciła na znaczeniu także Nowoczesna, wcześniej relatywnie często brana pod uwagę jako partia rezerwowa. Wraz z utratą wyborców, ugrupowanie to niejako straciło życzliwość zwolenników innych ugrupowań, choć proporcjonalnie i tak polityczny „potencjał” Nowoczesnej jest wyższy niż jej rzeczywisty stan posiadania. Jedna trzecia badanych mających sprecyzowane preferencje partyjne wyklucza możliwość głosowania na jakąś inną partię i od lat odsetek ten kształtuje się na zbliżonym poziomie.

Rządzący PiS ma wśród elektoratów innych partii bardzo nikłe szanse pozyskania dodatkowych zwolenników. Jest w tej chwili najsilniejszą, ale zarazem – wśród znaczących ugrupowań – najbardziej izolowaną partią na scenie politycznej. Wśród zwolenników innych ugrupowań ma również najbardziej rozbudowany elektorat negatywny. Relatywnie silne i zrównoważone sympatie łączą jedynie wyborców PiS ze zwolennikami ruchu Kukiz'15 – w obu partiach takie same odsetki dostrzegają w partnerze ewentualne ugrupowanie rezerwowe. Warto dodać, że elektorat Kukiz'15 z wyraźniej większą niechęcią odnosi się do najsilniejszej partii opozycyjnej – PO – niż do rządzącego PiS.

Nie tylko wśród wyborców Koalicji Europejskiej, ale wśród wszystkich elektoratów najsilniejszy związek łączy PO i Nowoczesną. Nie jest to jednak związek zrównoważony – wśród zwolenników Nowoczesnej PO jest wskazywane jako partia drugiego wyboru ponad trzy razy częściej niż odwrotnie.

Wiele łączy także elektoraty PO i PSL, choć i w tym przypadku afekt polityczny wyborców PSL do PO jest dwa razy silniejszy niż odwrotny. Tylko niewielkie odsetki zwolenników obu ugrupowań odnoszą się do siebie z niechęcią. Wydaje się, że PSL pozostaje jednak ugrupowaniem, które nie znajduje politycznego spełnienia wyłącznie w ramach Koalicji Europejskiej – począwszy od mniejszej niechęci wobec rządzącego ugrupowania, wyborcy PSL relatywnie częściej spoglądają z życzliwością poza tę koalicję, częściej niż pozostali dostrzegają alternatywę wyborczą w ruchu Kukiz'15 czy nawet w PiS.

Sympatie zwolenników SLD nie zawsze znajdują odzwierciedlenie w alternatywnych wyborach jego partnerów. Wyborcy SLD poczuwają się do najsilniejszych związków ideowych czy też politycznych z Wiosną, PO oraz PSL. W tej grupie jedynie elektorat PO w znacznej mierze odwzajemnia te sympatie, natomiast wyborcy Wiosny ponad dwukrotnie rzadziej dostrzegają w SLD alternatywę wyborczą, zaś zwolennicy PSL poczuwają się do takich związków aż dziewięciokrotnie rzadziej. SLD ma również spory elektorat negatywny w Nowoczesnej.

Bliski równowagi jest związek łączący wyborców Wiosny i PO, choć ci pierwsi minimalnie częściej wybierają jako partię drugiego wyboru PO niż odwrotnie. Ale jednocześnie w elektoracie Wiosny PO jest odrzucane wyraźnie częściej. Niezainteresowana wspólną koalicją i pozycjonująca się w opozycji do głównych ugrupowań i tworzonych przez nie bloków, partia Biedronia dla PO, jak i całej Koalicji Europejskiej okazuje się jednak nie tylko potencjalnym zapleczem, ale i konkurencją osłabiającą jej polityczną siłę.

Opracowała

Agnieszka Cybulska